

Sygnatura akt XII C 915/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 8 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Hoffa

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Krystyna Wojciechowska-Trawka

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2017 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa H. N. /PESEL: (...)/, P. N. (1) /PESEL: (...)/, I. H. /PESEL: (...)/ i K. K. /PESEL: (...)/

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. /KRS: (...) - Oddział (...) w P.

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego, tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, na rzecz:

1/ powódki H. N. kwotę 50.000 zł /pięćdziesiąt tysięcy złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 9 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty,

2/ powoda P. N. (1) kwotę 10.000 zł /dziesięć tysięcy złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 9 stycznia 2018 r. do dnia zapłaty.

II. W pozostałej części powództwa H. N. i P. N. (1) oddala.

III. Oddala w całości powództwa I. H. i K. K..

IV. Kosztami sądowymi obciąża pozwanego w 71/100 części, nie obciąża kosztami postępowania V. D. w stosunku do której postępowanie zostało już umorzona, powodów K. K. i I. H. obciąża wyłącznie kosztami sądowymi opłaconymi już przez ich poprzedniczkę prawną, powodów H. N. i P. N. (1) kosztami sądowymi w kwotach już poniesionych przez każde z nich, natomiast od pozwanego nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa /Sądu Okręgowego w Poznaniu/ kwotę 3579 zł /trzy tysiące pięćset siedemdziesiąt dziewięć złotych/, a także, tytułem rozliczenia kosztów pozasądowych zasądza od pozwanego na rzecz:

1/ powódki H. N. kwotę 3002 zł /trzy tysiące dwa złote/ stanowiącą 83/ 100 poniesionych przez nią tych kosztów,

2/ powoda P. N. (1) kwotę 1209 zł /jeden tysiąc dwieście dziewięć złotych/ stanowiącą połowę poniesionych przez niego tych kosztów.

/-/ E. Hoffa

Sygn akt XII C 915/13

UZASADNIENIE

Powódka, H. N., wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i naruszenie dóbr osobistych w kwocie 60.000 zł z odsetkami ustawowymi od 3 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty /k. 2/

Powód, P. N. (1), wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i naruszenie dóbr osobistych w kwocie 20.000 zł z odsetkami ustawowymi od 3 sierpnia 2012. do dnia zapłaty /k.3/.

Powódka, J. K., wniosła o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i naruszenie dóbr osobistych w kwocie 5.000 zł z odsetkami ustawowymi od 3 sierpnia 2012. do dnia zapłaty /k.3/.

Powodowie wnieśli też o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 7217 zł na rzecz H. N., kwoty 4817 zł na rzecz P. N. (1) i kwoty 1217 zł na rzecz J. K. /k.2 i 3/.

W toku postępowania, dnia 3 lipca 2014 r. powódka J. K. zmarła, a Sąd Rejonowy Poznań Grunwald i J. w P. ustalił postanowieniem z dnia 3 czerwca 2016 r. wydanym w sprawie IX Ns 112/16, że spadek po niej nabyli z ustawy: H. N. i I. H. po 1/3 części jako córki spadkodawczyni, V. D. i K. K., jako wnukowie spadkodawczyni po 1/6 części.

Powódka I. H. żadnych wniosków w sprawie nie złożyła, powódka H. N. podtrzymali dotychczasowe roszczenia J. K., a K. K. wniósł też o nieobciążanie go kosztami postępowania /k.254/.

Powódka V. K. cofnęła pozew niezwłocznie po zawiadomieniu jej o podjęciu postępowania na co pozwany wyraził zgodę. Postępowanie wobec tej powódki zostało więc umorzone postanowieniem z dnia 26 stycznia 2017 r. /k.256/.

Pozwany, (...) S. A. w W. - Oddział (...) w P., wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych /k. 66/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 13 marca 2007 r. ubezpieczony u pozwanego od odpowiedzialności cywilnej W. Ł., kierujący (...) o numerze rejestracyjnym (...) z naczepą naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, a mianowicie wykonując manewr skrętu w lewo nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu i doprowadził do zderzenia z jadącym z naprzeciwka samochodem V. (...) o numerze rejestracyjnym (...) kierowanym przez P. G. (1). Pasażerka (...) A. N. zmarła na miejscu zdarzenia w wyniku poniesionych obrażeń ciała.

P. G. (2) był współsprawcą wypadku, bowiem prowadził samochód istotnie przekraczając dozwoloną w tym miejscu prędkość.

Ubezpieczyciel właściciela w/w (...) S. A. nie przystąpił do postępowania mimo, że został o nim zawiadomiony /k.105 i 108/.

Wyrokiem z dnia 23 października 2008 r. Sąd Rejonowy w G. W. skazał obu sprawców wypadku drogowego i wyrok ten jest prawomocny od 17 lutego 2009 r. /dokumenty w aktach sprawy II K Sądu Rejonowego w G. W. w szczególności wyroki sądów obu instancji z uzasadnieniami/.

A. N. w dacie wypadku miała 27 lat /kserokopia odpisu skróconego aktu zgonu w aktach szkodowych/. Była niezamężna i bezdzietna. Pracowała w firmie (...) zajmującej się ochroną i konwojowaniem przesyłek pieniężnych, podejmowała prace zlecone dla L. Ł.. Doksztalała się też w szkole fitnessu i rehabilitacji planując w przyszłości prowadzenie tego rodzaju działalności gospodarczej.

Powódka H. N. w marcu 2007 r. była bezrobotna i utrzymywała się z zasiłku w kwocie 600 zł. Mieszkała z córką A. N. i synem P. N. (2) prowadząc gospodarstwo domowe. Koszty związane z utrzymaniem mieszkania ponosiła w całości A. N., kupowała też żywność dla całej rodziny.

Powód P. N. (1) miał w marcu 2007 r. 20 lat i uczył się zaocznie w Liceum Ogólnokształcącym. Pozostawał na utrzymaniu matki i siostry, bowiem ustał obowiązek alimentacyjny jego ojca.

Rodzina w zasadzie żyła w zgodzie.

J. K.- matka H. N., a babcia A. N. i P. N. (1) nie mieszkała z nimi, była w marcu 2007 r. kobietą schorowaną i wymagającą pomocy. Ze względu na znaczne obciążenie pracą zawodową i nauką A. N. nie była w stanie utrzymywać z babcią częstych kontaktów, a opieką nad J. K. zajmowała się, w zakresie ograniczonym stanem zdrowia, H. N.. Następcy prawni J. K., poza H. N., nie utrzymywali kontaktów rodzinnych i osobistych z A. N. /bezsporne/.

Pozwany, wraz z (...) S. A., przyznał i wypłacił, w trzech transzach, H. N. odszkodowanie za znaczne pogorszenie warunków życiowych w łącznej kwocie 30.000 zł, a także zrekompensował koszty pogrzebu i część kosztów nagrobka /akta szkodowe- zawiadomienie o wymiarze odszkodowań z dnia 21 stycznia 2010 r., k.23- 25- pismo z dnia 23 sierpnia 2012 r. odmawiające zapłaty odszkodowania w szerszym zakresie, oraz odmawiające wypłaty kwot zadośćuczynienia za doznaną krzywdę/.

Ponadto (...) wypłacił powódce H. N. odszkodowanie w kwocie 20.000 zł, przyznał jej też rentę rodzinną w kwocie po 820 zł miesięcznie, która wypłacana jest do chwili obecnej /k. 123- zeznania powódki, k.32- oświadczenie o sytuacji rodzinnej, majątku i dochodach/.

Ani pozwany P. N. (1), ani J. K. nie otrzymali żadnych kwot z tytułu odszkodowania, lub zadośćuczynienia, bowiem ubezpieczyciele i ZUS ocenili, że nie mają uprawnień do takich świadczeń.

Wypłacone odszkodowanie i renta zrekompensowały znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powódki po śmierci córki głównie w zakresie warunków materialnych.

Przedwczesna śmierć A. N. wywołała jednak również konkretne skutki niematerialne, przede wszystkim dla H. N., które częściowo tylko zostały uwzględnione przy określaniu odszkodowania według ówczesnie obowiązujących przepisów.

Od 2001 r. powódka leczyła się w Poradni Psychiatrycznej ze względu na zaburzenia lękowe, a od 2004 r. kontynuowała leczenie ze względu na zaburzenia neurasteniczne. Od około 1996 r. cierpiała na cukrzycę, nadciśnienie i żylaki, oraz osteoporozę /k.280, 282 i 283- opinia biegłej K. O., k. 26 pierwsza strona kserokopii historii choroby z Poradni Psychiatrycznej/.

Po śmierci córki powódka załamała się i przetrwała głównie dzięki pomocy sąsiadek, które ją dożywiały i spędzały z nią czas /k.284 i 286- opinia psychiatryczna/. Nie była w stanie spać, miała zaburzenia nastroju, popadała w apatię, rozpaczała.

Wystąpiła u niej powikłana reakcja żałoby w postaci epizodu depresyjnego reaktywnego /k.285- w/w opinii/.

W pół roku po wypadku, czyli około września 2007 r., powód P. N. (1) wyprowadził się od matki i zamieszkał w kolegi w najętym mieszkaniu, ponieważ źle znosił okazywane przez nią przejawy żałoby, ciągle wspomnianie córki i jej żądania, aby spędzał z nią więcej czasu

Od 1 października 2007 r. powódka rozpoczęła leczenie u specjalisty psychiatry, a zakończyło się one po około 2 latach /k.27- 29- słabo czytelna kserokopia części dokumentacji medycznej, k.280- 282- opis przebiegu leczenia w opinii/.

Powódka doznała długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wynoszącego 10%, a istotne pogorszenie stanu zdrowia trwało przez 1- 2 lat od czasu wypadku.

Obecnie powódka nadal doświadcza skutków wydarzenia z 13 marca 2007 r., ale nie spełniają one kryteriów istotnych objawów psychopatologicznych w sensie zespołu chorobowego. Powódka nie wymaga pomocy psychiatrycznej, nie stroni od kontaktów ze znajomymi, podjęła pracę w ograniczonym wymiarze czasu i normalnie funkcjonuje. Zamieszkał u niej 31- letni powód P. N. (1), bowiem pokłócił się z dziewczyną. /k. 283 i 288- opinia biegłej/.

Śmierć córki wywołała u powódki długotrwały uszczerbek na zdrowiu, pozbawiła ją towarzystwa córki zapewniającej bezpieczeństwo materialne, wsparcie psychiczne, oraz przywiązanie uczuciowe.

Powód P. N. (1), jako dorosły człowiek, był w mniejszym stopniu uczuciowo związany z siostrą.

Pozostawał na utrzymaniu jej i matki, korzystał z ich pomocy materialnej, , ale była to sytuacja przejściowa. Żalobę przeżył bez zaburzeń.

Po skończeniu nauki podjął pracę jako kierowca i wyprowadził się. Wprawdzie nie zerwał kontaktów z matką, ale niewątpliwie dążył do usamodzielnienia się i oczywiste jest, że opuściłby dom rodzinny po skończeniu nauki również w sytuacji gdyby A. N. żyła. Ze względu na niewielkie rozmiary mieszkania zmuszony był mieszkać z siostrą w jednym pokoju

Istotnym naruszeniem dobra osobistego powoda była utrata dobrego przykładu, bowiem siostra, jako osoba pracowita i zaradna, mobilizowała go do nauki, ćwiczeń fizycznych i aktywności życiowej.

Mimo, że wypadek nastąpił przed dniem wejścia w życie art. 446§1 k.c., a powodowie wystąpili z pozwem 6 lat po wypadku naruszenie dóbr osobistych powódki było do tego stopnia znaczne, że należało zasądzić od pozwanego na jej rzecz kwotę po 50.000 zł, tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a kwotę 10.000 zł na rzecz powoda z wyżej wskazanej obiektywnie istotnej dla niego przyczyny.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie w/w dokumentów złożonych w poświadczonych kserokopiach. Treść tych dokumentów nie budziła wątpliwości, a strony ich nie kwestionowały.

Opinię biegłej K. O.- specjalisty psychiatry z dnia 12 czerwca 2017 r. /k.279- 288/ ocenił jako konkretną precyzyjną, pozbawioną wewnętrznych sprzeczności i wysoce przydatną dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponieważ strony nie wnosiły o przesłuchanie biegłej sąd zaniechał takiego przesłuchania z urzędu w sytuacji, gdy opinię bardzo wysoko ocenił i uznał za w pełni zrozumiałą.

Zeznaniom stron: H. N. /k.162- 163, oraz k.122- 123- zeznania informacyjne/, P. N. (1) /k.163, oraz k.123- zeznania informacyjne następnie podtrzymane/, oraz K. K. /k.254- 255/ sąd dał wiarę w takiej części w jakiej były zgodne z pozostałym materiałem dowodowym przyjętymi za podstawę ustaleń i ze sobą wzajemnie

Dla porównania i sprawdzenia obrazu stosunków rodzinnych sąd wziął też pod uwagę dane z wywiadu osobowego wskazane w w/w opinii. Nie były one sprzeczne z informacjami pozyskanymi w toku postępowania.

Sąd zważył co następuje:

Ponieważ sprawcy wypadku odpowiadają solidarnie, solidarna jest również odpowiedzialność cywilna ubezpieczycieli na podstawie art. 441§ 1 k.c. w związku z art. 822§ 1, 2 i 4 k.c.

Powodowie mogli więc skutecznie pozwać ubezpieczyciela jednego ze sprawców co do całości odszkodowania, lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę ma na celu zrekompensowanie pogorszenia sytuacji życiowej, a mianowicie szkód trudnych do konkretnego ustalenia jak cierpienia wynikające z utraty członka najbliższej rodziny, poczucie krzywdy wynikające z nagłej i niespodziewanej śmierci w rodzinie, uczucie osamotnienia i żalu.

Na skutek wypadku życie rodzinne powodów uległo gwałtownej zmianie, zostali pozbawieni wsparcia i pomocy A. N., a przede wszystkim jej osobistej obecności.

Szczególnie dotkliwie odczuła to powódka, bardzo blisko związana uczuciowo z córką i z nią zaprzyjaźniona.

Powodowie wystąpili z roszczeniem o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę po około 5 latach od daty wypadku, a z niniejszym pozwem po 6 latach od daty wypadku i śmierci A. N..

Należało przyjąć, że minął już wtedy okres żałoby i najbliższa rodzina przystosowała się do zmienionych warunków, ale brak córki nadal jest dla powódki dolegliwością i uszczerbkiem dla w/w dobra osobistego- życia w serdecznych kontaktach rodzinnych z najbliższą krewną.

Również dla powoda brak kontaktów z siostrą, jej rad, dobrego przykładu i ewentualnego wsparcia stanowi naruszenie dobra osobistego, aczkolwiek w istotnie mniejszym stopniu niż dotyczy to powódki. Jako człowiek dążący do samodzielności i życia na własną rękę, bardziej odporny psychicznie i mający własną grupę znajomych był osobą bardziej autonomiczną wobec rodziny niż powódka.

Mimo, że zgon A. N. nastąpił 13 marca 2007 r., czyli ponad rok przed wejściem w życie art. 446§4 k.c. uchwały Sądu Najwyższego dopuszczając zastosowanie art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. w przypadkach, gdy z roszczeniami o zadośćuczynienie występują członkowie najbliższej rodziny, a doznana krzywda i naruszenie dóbr osobistych o istotnym znaczeniu są ewidentne / np. uchwała S.N. z 20.12.2012 r. o sygn. III CZP 93/12/.

Rozważając wysokość zadośćuczynienia sąd wziął pod uwagę wyżej przytoczone okoliczności.

Oczywiste było oddalenie powództwa w stosunku do I. H. i K. K., bowiem śmierć A. N. nie spowodowała naruszenia jakiegokolwiek ich dobra osobistego. Nie zostało też naruszone jakiegokolwiek dobro osobiste ich poprzedniczki prawnej, która nie mieszkała ze zmarłą, a ich kontakt był ograniczony.

Powodowie doznali straty osobistej i naruszenia, o różnym stopniu natężenia, w/w dóbr osobistych wiążących się z życiem rodzinnym i uczuciowym.

Powódka doznała ponadto długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Zasądzane na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c. i 24 k.c. i art. 822 k.c. zadośćuczynienie nie powinno przekraczać rozsądnych granic, gdyż jego celem nie jest wzbogacenie powodów, lecz stosowna kompensata. Kompensata ta, z natury swojej, jest częściowa zawsze niedostateczna, ponieważ krzywda doznana przez powodów jest niewymierna, a śmierć dobrej córki i życzliwej siostry nie może być w pełni zrekompensowana żadną kwotą pieniężną.

Według oceny Sądu, przy uwzględnieniu całokształtu wyżej opisanych okoliczności sprawy, zadośćuczynienie to nie powinno przekroczyć 50.000 zł w przypadku powódki, a 10.000 zł w przypadku powoda.

Istotne pogorszenie sytuacji życiowej powódki zostało już częściowo uwzględnione przy wypłacaniu powódce odszkodowania przez ubezpieczycieli, a do końca życia powódce będzie wypłacana renta rodzinna jako niezawodne wsparcie finansowe.

Podczas postępowania likwidacji szkód prowadzonego przez powoda nie obowiązywał art. 446§4 k.c., ani uchwały Sądu Najwyższego dotyczące możliwości zasądzania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z zastosowaniem przepisów o ochronie dóbr osobistych do skutków zejść śmiertelnych sprzed 3 sierpnia 2008 r. Żadne przepisy nie obowiązywały ubezpieczycieli do kontynuacji postępowań zakończonych przyznaniem i wypłatą świadczeń.

Wezwaniem pozwanego do spełnienia świadczeń dochodzonym niniejszym pozwem nie były więc żądania zgłoszone do akt szkodowych, lecz doręczenie odpisu pozwu co nastąpiło dnia 16 sierpnia 2013 r. /k.64- zwrotne poświadczenie odbioru/.

Ocena okoliczności istotnych dla meritum sprawy była możliwa po zakończeniu postępowania dowodowego i w przeważającej części sprowadzała się do analizy zeznań osób wysoce zainteresowanych wynikiem sprawy w zestawieniu z w/w dokumentami. Pozwany nie ponosi za to odpowiedzialności, jak również za to, że ustalenie spadkobierców ustawowych J. K. nastąpiło po 2 latach od czasu jej śmierci i dopiero po podjęciu postępowania możliwa była kontynuacja postępowania dowodowego w szczególności przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego po zawiadomieniu następców prawnych J. K..

Ponadto pozwany, po wypłacie odszkodowania z zastosowaniem art. 446§3 k.c. i w okresie gdy przepis ten obejmował też roszczenia niematerialne, miał podstawy do trwania w przekonaniu, że wszelkie świadczenia należne powodowi już spełnił, lub skutecznie się od nich uchylił.

Z tych przyczyn sąd ocenił, że pozwany powinien spełnić zasądzone świadczenie po wydaniu wyroku w niniejszej sprawie i orzekł o odsetkach za opóźnienie od 9 stycznia 2017 r. na podstawie art. 476 k.c. w związku z art. 481§1 i 2 k.c.

Sąd oddalił, z wyżej wskazanych przyczyn, powództwa o zadośćuczynienie przekraczające kwoty zasądzone w punkcie I wyroku.

Postanowieniem z dnia 4 czerwca 2013 r. /k.50/ zostali częściowo zwolnieni od kosztów sądowych, a mianowicie A. N. od opłaty od pozwu przekraczającej kwotę 500 zł, a P. N. (1) od opłaty przekraczającej 200 zł. Kwoty te zapłacili /k.56 i 58/.

Ponadto H. N. uiściła 400 zł zaliczki /k.168/.

Łączna opłata od żądań pozwu wynosi 4250 zł, a koszty opinii biegłej, to kwota 790 zł /k.289/. W sumie koszty sądowe wynoszą 5040 zł.

J. K. uiściła w całości opłatę od pozwu w przypadającej na nią części /k.60- dowód wpłaty w kwocie 250 zł /.

Pozwany żadnej części kosztów dotąd nie poniósł, a przegrał sprawę w 71/100 części. Powinien zapłacić na rzecz Skarbu Państwa /Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 3579 zł /5040x0,71/.

Zapłacone przez powodów koszty sądowe są kwotowo zbliżone do 29% tych kosztów wobec tego niecelowe jest zasądzenie od nich tak drobnych kwot.

Strony reprezentowane były przez pełnomocników, których wynagrodzenia wynoszą 7217 zł i 2417 zł /§6 pkt. 5 i 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych... – Dz. U. Nr 163 poz.1349, oraz §6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie ...Dz. U. Nr 163 poz.1348/.

Ani stopień skomplikowania sprawy, ani większy niż zazwyczaj zakres czynności w postępowaniu nie uzasadniają w niniejszym postępowaniu zasądzenia od przeciwnika wielokrotności stawki urzędowej.

Wynagrodzenie dotyczące J. K. nie obciąża pozwanego w żadnej części, bowiem jej powództwo, w zakresie podtrzymanym przez następców prawnych zostało oddalone, a częściowo cofnięte.

Powódka H. N. wygrała sprawę w 83/100 części wobec czego pozwany powinien jej zwrócić kwotę 3002 zł /3617x0,83/.

Powód P. N. (1) wygrał sprawę co do 1/2 swego roszczenia, więc pozwany powinien mu zwrócić kwotę 1209 zł /2417x0,50/.

Tytułem zwrotu kosztów pozasądowych kwoty te zasądzone od pozwanego na rzecz obojga powodów.

Ze względu na to, że udział w sprawie J. K. i jej następców prawnych nie generował dodatkowych działań pełnomocnika pozwanego sąd nie obciążył tych osób kosztami pozasądowymi.

Podstawą prawną orzeczenia o kosztach postępowania jest art. 100 k.p.c.,

/-/ E. Hoffa